

طراحی لباس (مجلسی) بانوان با الهام از آینه‌کاری‌های کاخ گلستان

سارا شهبازی^۱، سیامک ناظمی^۲

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی پارچه و لباس، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران جنوب

۲. استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران جنوب، گروه طراحی لباس پارچه

چکیده

هنرمندان به دنبال یافتن آثاری نو و بدیع، به ایده گرفتن و استفاده از اصول هنرهای مختلف بهره برده و در به کار بردن آن‌ها در کنار یکدیگر کوشیدند. بدین ترتیب، بعضی از آن‌ها به تلفیق هنر معماری و طراحی لباس پرداخته و آثاری منحصر به فرد خلق کردند. هنر آینه‌کاری که از ابداعات ایرانیان بوده و در معماری نیز ورود پیدا کرده است. پس از آن آینه برای تزئین بر روی لباس‌ها نیز به کار برده شد. از آنجایی که مسئله بحران هویت، توجه به نوع لباس برای ایرانیان به خصوص بانوان ایرانی مسئله‌ای پر اهمیت است. هدف پژوهش حاضر بهره‌گیری از آینه‌کاری‌های کاخ گلستان و در طراحی لباس (مجلسی) بانوان است. این پژوهش توسعه‌ای، و به شیوه توصیفی-تحلیلی بوده و روش گردآوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و میدانی انجام شده است. نتایج به دست آمده از این پژوهش گواه آن است که می‌توان با مطالعه بر روی آینه‌کاری‌های بناهای تاریخی ارزشمند ایران و استفاده از آن‌ها در زمینه طراحی لباس معاصر و دوخت لباس‌هایی مناسب با سلیقه جوانان و چسباندن آینه‌هایی همچون نقوش آینه‌کاری به انتخاب نوع پوشش مناسب در عین توجه به آینه‌کاری‌ها و معماری سنتی به حفظ هویت ایرانی کمک کرد و از ورود بحران هویت و مدرنیته اغتشاش و ناهماهنگی به حوزه مد و لباس و حتی به حوزه معماری نیز جلوگیری کرد.

واژگان کلیدی: طراحی لباس، ایران، آینه‌کاری، کاخ گلستان، لباس مجلسی.

۲. nazemi.textile@gmail.com

۱. Sarashbz1@gmail.com

مقدمه

بیشترین کاربرد در اماکن مذهبی دارد. بهره‌گیری از این هنر همواره در راستای تحقق بخشیدن به کیفیت معنوی بنای مذهبی صورت گرفته و همچون پلی ساحت قدسی و قلمرو انسانی را به یکدیگر پیوند می‌دهد و می‌توان گفت آینه هنر نور است و معنویت. یکی از بناهای ارزشمند در ایران که هنر آینه‌کاری به‌طور فاخر در آن کار شده است، کاخ گلستان است. «بنای کاخ گلستان از قدیمی‌ترین بناهای سلطنتی در دوره قاجار است که در زمان ناصرالدین شاه، شکل کنونی را به خود می‌گیرد. با توجه به علاقه شاهان قاجار به تزئینات در معماری، شاهد به کارگیری مجموعه‌ای از هنرها؛ مانند گچ‌بری، آینه‌کاری، کاشی‌کاری و... در این بنا هستیم» (پنجه باشی و فرهد، ۱۳۹۷، ۱۵). در واقع با توجه به قدمت، حجم آینه‌کاری به‌صورت گرفته و اعتبار استادان چیره دست در اجرای آن، بنای گلستان، مورد مطالعاتی حائز اهمیت مد و معماری هردو بیانگر ایده‌هایی از هویت شخصی، اجتماعی و فرهنگی هستند. رابطه آن‌ها یک رابطه هم‌زیستی است و در طول تاریخ طراحی لباس‌ها و ساختمان‌ها در شکل و ظاهر همدیگر را تکرار کرده‌اند. معماری و مد اغلب از نظر شکل، رنگ و مواد به هم مرتبط هستند. به‌ویژه بنای کاخ گلستان از جهت موقعیت سیاسی و جغرافیایی ماهیت آمیخته با هویت فرهنگی و مذهبی ایران معاصر دارد. پژوهش پیش‌رو بر آن است تا با رویکرد احیا و حفظ هویت ایرانی اسلامی، بررسی طراحی لباس‌های فاخر ایرانی به‌ویژه بانوان و توجه به معماری سنتی و بناهای تاریخی ایران انجام شود. هدف اصلی پژوهش حاضر، بهره‌گیری از آینه‌کاری‌های کاخ گلستان و در طراحی لباس (مجلسی) بانوان است.

روش تحقیق

این پژوهش از حیث، ماهیت، توسعه‌ای، از نظر ماهیت ترکیبی از روش‌های توصیفی-تحلیلی استفاده شده است. شیوه گردآوری اطلاعات کتابخانه‌ای و میدانی است. بر این اساس، جامعه‌آماري انتخاب شده شامل کاخ گلستان بوده و (تالار آینه، تالار برلیان و عمارت بادگیر) از کاخ گلستان به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شده است.

پیشینه تحقیق

در مورد موضوع پژوهش اختصاصاً هیچ پژوهش دیگری کار نشده است؛ اما در موضوعات نزدیک به آن همچون: (هنر آینه‌کاری، کاخ گلستان، لباس، معماری و...) در چند مقاله به آن‌ها پرداخته شده است.

مهرداد امیرنژاد و لیلا نجفی، در مقاله خود با عنوان «معماری و رابطه آن با مد و نقش لباس، ۱۳۹۵» به بازشناسی ایده‌های مشترک بین معماری و مد و چگونگی ارتباط آن‌ها با هم پرداخته‌اند. چنین نتیجه گرفته شده است که شناخت نقاط اشتراک این دو هنر می‌تواند ایده‌های

فضای زندگی و شکل ظاهری، همواره از دلبستگی‌های بشر بوده و در طول تاریخ، همیشه با توجه به شرایط اقلیمی، فرهنگی و اجتماعی و با نگاهی به عناصر زیبایی‌شناختی و سلیقه هنری هر دوره زمانی و در هر قوم و ملتی، به سیاق مختلف شکل گرفته است. معماری و طراحی لباس معاصر را می‌توان همچون کاربردی‌ترین هنرها در راستای پاسخ دادن به این دلبستگی‌ها قلمداد کرد. این دو هنر را می‌توان به دلیل تأثیر همیشگی‌شان در زندگی و گستردگی در قلمرو تسلط افراد، با هم در پیوندی ناگسستگی دانست. روابط بین این دو رشته بسیار قابل توجه است: طراحی در هردوی آن‌ها تا حد زیادی بر مبنای تناسبات بدن انسان، ریاضیات و هندسه شکل می‌گیرد، تا پوششی محافظ برای پنهان کردن انسان خلق کند، پوشاندگی، همچون عنصر مشترک این دو هنر مطرح می‌شود. مفهوم پوشش بیش از نیم قرن در معماری، مفهومی بنیادین بوده است. ساخت نما یا قابی از پارچه، مفهوم سطح در معماری را به چیزی مانند لباس تبدیل کرد و نشان داد که ساختمان‌ها تعریف پوشاندگی در معماری، پوشاندن فضای رموز، پنهان کردن و آشکار کردن را شبیه به معیارهای مد به کار می‌گیرند. مفهوم پوشاندگی در معماری در حقیقت پوشاندن فضای داخلی زندگی، جدا شدن از محیط خارجی برای محافظت در برابر آسیب‌های محیط زیست، حفظ حریم شخصی، تجهیز محیط داخلی به چند بخش با کارکردهای گوناگون و نیاز به زیبایی است. از سوی دیگر، مفهوم پوشاندگی در طراحی مد و لباس، به معنای پوشاندن بدن به قصد محافظت در مقابل خطرات احتمالی محیط، راحتی و آسایش، باورهای مذهبی و نیز به مانند هنجاری فرهنگی و اجتماعی، و در نهایت به‌خاطر زیبایی و پیروی از مد است. بنابراین خاصیت پوشاندگی و مفهوم سرپناه در هردوی این هنرها، عاملی مشترک و تقریباً مشابه است که می‌توان آن را مسبب حضور مفاهیم و ایده‌پردازی‌های مشترک در هردو رشته دانست. طراحی لباس هیچ‌گاه با معماری فاصله زیادی نداشته است. پوشاک از آغازین روزهای حیات بشر، سرپناهی به شکل لباس برای بدن مهیا می‌کرد و سپس معماری بود که به شکل ساختار و بدنه‌ای برای محافظت در برابر حیوانات و حائل‌هایی به سان سقف و دیوار، ظهور یافت. مرور عمده‌ترین دوره‌های تاریخی غرب مشخص می‌سازد که تمامی عرصه‌های زیبایی‌شناسی؛ همچون مدهای لباس، معماری، نقاشی، مجسمه‌سازی و مانند این‌ها که از بارزترین نمادهای شناختی این اعصار به شمار می‌آیند، در هر دوره آشکارا از مجموعه خاصی از نشانه‌های ذوقی عمومی پیروی می‌کنند و از این رو بازتاب یکدیگرند. «در تاریخ بیشتر تمدن‌ها، لباس بارزترین تشابه شکلی را با معماری نشان می‌دهد. استعاره معماری به مثابه لباس، به ویتروویوس و حتی چه بسا پیش از آن بازمی‌گردد» (ویل، ۱۳۸۶: ۵۸). هنر آینه‌کاری از هنرهای سنتی ایران است که عمدتاً در تزئینات داخلی بناهای تاریخی و به‌ویژه

مورد استفاده قرار گرفت. در واقع از اواسط سلطنت ناصرالدین شاه قاجار اصلاً کوچک‌ترین اثر از عمارات مفصل و زیبایی که امروز به نام کاخ گلستان معروف است، وجود نداشت. به جای بنای مجلل کاخ کنونی، باغ بزرگ و زیبایی بود که شاه قاجار، از اندرون خود که حالا به عمارت خوابگاه معروف است و محل یکی از ادارات وزارت دارایی است، برای تفریح و تفرج بدانجا می‌رفت. یک روز ناصرالدین شاه تصمیم گرفت که برای جواهر سلطنتی خود موزه‌ای بسازد و یک هفته بعد از آن روز که شاه چنین تصمیمی گرفته بود، در جایی که اکنون کاخ گلستان برپاست، چندین متر زمین را کردند تا شالوده بنایی را به زودی می‌بایست محل حفظ جواهر گرانبه‌های سلطنتی ایران گردد، بسازند. ساختمان کاخ گلستان در حدود پنج سال طول کشید و در عرض این مدت هفته‌ای نبود که شاه در پایتخت باشد و شخصاً به سرکشی آن رود و برای تسریع در اتمام آن دستوری تازه و موکد ندهد، هر وقت به آنجا می‌رفت می‌گفت: «کاش عمرم کفاف بدهد که این ساختمان را تمام کنم». ساختمان کاخ در زمان همان شاه به پایان رسید و انتقال جواهر سلطنتی به تالار موزه آغاز شد. این کاخ تغییر و تحولات سیاسی و تاریخی ۴ دوره را پشت سر گذاشته است و به نوعی محل تاجگذاری و اقامتگاه شاهان زمان خود بوده است «این بنا از لحاظ نقشه شبیه به کاخ‌های عهد ساسانی است و مجموعه بناهای آن، الگوی مناسبی برای مطالعه معماری صد سال اخیر است» (توحیدی، ۱۳۸۳، ۹۱). : ، ۱۳۲۸۳). مجموعه باستانی کاخ گلستان با وقایع سیاسی فوق‌العاده مؤثر، بخش جدایی‌ناپذیر از حافظه تاریخی ملت ایران را تشکیل می‌دهد. با این اوصاف، کاخ گلستان با قدمتی که از لحاظ حافظه تاریخی به ۴۴۲ سال می‌رسد، یکی از منحصربه‌فردترین مجموعه‌های تاریخی ایران است. این مجموعه با این قدمت، نه تنها بیانگر بخش مهمی از تاریخ هنر این مرز و بوم است؛ بلکه به واسطه رخدادهای فوق‌العاده مانند انقلاب مشروطه و تبعات ناشی از آن به مجموعه‌ای بی‌بدیل و سندی زنده از مهم‌ترین بخش تاریخ ایران تبدیل گشته است. این مجموعه در حال حاضر شامل موزه، تالار آینه، تالار برلیان، تالار عاج، شمس‌العماره، تالار ظروف، ایوان تخت مرمر، عمارت بادگیر، نگارخانه، عکس‌خانه، تالار الماس، تالار سلام، کاخ ابض، خلوت کریمخانی و حوضخانه است که در مرکز کنونی تهران و در محوطه‌ای با دیوارهای منقوش از کاشی‌های هفت رنگ قرار گرفته‌اند.

مجموعه کاخ گلستان سیر تحول معماری ایران را با تمام هنرهای

وابسته بدان از دوران زندیه تا چند دهه پیش بازمی‌نمایاند و بدینسان می‌توان آن را کلکسیون هنر و معماری ایران طی دو قرن گذشته نامید. کاخ گلستان از مجموعه بناهای متفاوت به همراه تزئینات آینه‌کاری، گچ‌بری و منبت‌کاری تشکیل شده که تاریخ ساخت و تزئین آن‌ها از

قراردادی و مفاهیم از پیش مشخص شده طراحی را زیر سؤال ببرد و راهکارهایی در زمینه تجربه‌های هردو رشته ارائه دهد.

– مجید نبی‌زاده و سیده مهسا موسوی، در مقاله خود با عنوان «بررسی تطبیقی فرهنگ بر معماری و طراحی لباس با تمرکز بر مقطع تاریخی دوره صفویه، ۱۳۹۸» به بررسی جایگاه فرهنگ به‌عنوان عامل تعیین‌کننده در شکل‌گیری معماری و پوشاک و تأثیرات عوامل فرهنگی بر بناها و تن‌پوش‌های دوره صفویه به‌صورت تطبیقی پرداخته‌اند. چنین نتیجه گرفته شده است که معماری و پوشاک اوایل دوره صفویه تحت تأثیر رویکردهای هنری دوره تیموری است و رسمیت یافتن مذهب شیعه در عصر صفویه باعث تأثیرات آشکار و پنهانی در معماری و پوشاک شده است.

– سعید مرادی و شکوفه شیخی، در مقاله خود با عنوان «بررسی هنر آینه‌کاری در معماری اسلامی با تأکید بر تفاوت کاربرد آن در اماکن مذهبی، ۱۳۹۵» با تأکید بر نقش هنر آینه‌کاری در تزئینات داخلی و آرایه‌بندی بنا، به ماهیت این هنر در معماری اسلامی پرداخته، و تفاوت آن در بناهای مختلف را با ذکر علت بیان کرده‌اند. چنین نتیجه گرفته شده است که، چون طبق دستورات شرعی دین اسلام هنگام عبادت نباید چهره خود را در آینه دید، آینه‌ها به حال شکسته قرار گرفتند، چون در اسلام به کارگیری تصاویر موجودات زنده اعم از انسان و حیوان در محل عبادت و از جمله مقابل نمازگزار مجاز نیست، (ممنوعیت ساخت تندیس در مساجد) تزئین با آینه کاری رواج پیدا کرده است.

– راضیه مختاری دهکردی، در مقاله خود با عنوان «بازتولید آینه‌کاری ایرانی – اسلامی در هنر مدرن (با تأکید بر آثار منیر فرمانیان)، ۱۴۰۰» با تأکید بر آثار منیر فرمانیان در پی پاسخ به این سؤال که آینه در هنر جدید ایرانی چگونه بازتاب یافته و منیر فرمانیان چگونه از نقوش هندسی آینه در ارائه آثار هنری جدید بهره برده است، پژوهش خود را آغاز کرده و در نهایت این نتیجه حاصل شده است که آثار منیر فرمانیان را می‌توان در امتداد جریان‌های پسامدرن؛ مانند هنر مفهومی، پاپ و مینیمال با ستایش هنر آینه‌ای ایرانی – اسلامی شناسایی کرد و حاوی ارجاعات متافیزیکی و استعارای با ظرفیت ارائه مفهوم هنر باشد.

مبانی نظری

کاخ گلستان

محوطه تاریخی کاخ گلستان یا قصر گلستان با مساحتی حدود ۵.۴ هکتار که برگرفته از تالاری متعلق به عهد فتحعلی شاه قاجار بود که در دوره ناصرالدین شاه قاجار با عنوان عمارات مبارکه گلستان رواج پیدا کرد و در عهد مظفرالدین شاه با نام قصر گلستان و به شیوه رسمی

دوران حکومت زندیه آغاز و حتی برخی تغییرات آن به دوران پهلوی می‌رسد. هنر آینه‌کاری یکی از تزئیناتی است که در بیشتر قسمت‌های این کاخ دیده می‌شود. همچون ورودی کاخ گلستان که دارای تزئینات بسیاری از آینه و گچ‌بری بوده و بسیار فاخر است و تنها به ایجاد چند کنیبه بسنده با قاب هنر رودوزی مزین شده است. دیگر بخش‌های کاخ گلستان دارای آینه‌کاری‌های متعددی است که با تکنیک‌های مختلف کار شده است.

هنر آینه‌کاری

هنر آینه‌کاری از هنرهای سنتی ایران است که عمدتاً در تزئینات داخلی بناهای تاریخی به‌ویژه اماکن مذهبی کاربرد دارد. بهره‌گیری از این هنر همواره در راستای تحقق بخشیدن به کیفیت معنوی بنا و تجسم عالم مثال در اندیشه عرفا و هنرمندان ایرانی صورت گرفته است و همچون پلی ساحت قدسی و قلمرو انسانی را به یکدیگر پیوند می‌دهد. در این رشته هنری، آینه‌کار با استفاده از آینه و برش آن به اشکال متنوع، ساختاری از نقوش به هم تنیده هندسی ایجاد می‌کند. و نوعی فضای تصویری مستقل به‌وجود می‌آورد. این نحوه از نمایش فضا به ایجاد یک فضای تجسمی گسترده کمک می‌کند. «آینه‌کاری، هنری کاملاً اسلامی است، چنانکه می‌توان آن را هنری دینی و سنتی تلقی کرد. آینه‌کاری هنر ایجاد اشکال منظم در طرح‌ها و نقوش‌های متنوع با قطعات کوچک و بزرگ آینه به منظور تزئین سطوح داخلی بناست» (کیانی، ۱۳۷۶، ۵۴). حاصل هنر ایجاد فضایی درخشان و پرتالو است که از بازتاب پی‌درپی نور در قطعات بی‌شمار آینه پدید می‌آید. آینه‌کاری را باید واپسین ابتکار هنرمندان ایرانی در گروه هنرهای سنتی دانست که ایرانیان در معماری داخلی و تزئین درون بنا به کار گرفته‌اند. آینه‌کار می‌کوشد خلاقیت تصویری‌اش را با آراستگی و پرداخت و وسواس درآمیزد. عرصه عمل وی چندان وسیع نیست؛ ولی در همین محدود نیز می‌تواند قدرت تخیل و چیره‌دستی را در حد کمال به نمایش گذارد. به سبب مرارتی زاهدانه که آینه‌کار ایرانی برای تسلط بر وسیله بیان تحمل می‌کند، کارش بعدی معنوی می‌یابد. با انضباطی دقیق، سطح‌ها و نقش‌ها را روی دیوار نظم می‌دهد و حساس‌ترین عامل این معماری پیچیده؛ یعنی هندسه تصویر، خصلتی بیانگر به خود می‌گیرد. این طرح افکنی هوشیارانه، سبب به‌وجود آمدن شیوه نوینی از اجرا می‌گردد. «اجراکنندگان این هنر که به دقت و ظرافت و حوصله بسیار در کار نیازمندند، از زمان پیدایش آن تاکنون همواره هنرمندان ایرانی بوده‌اند» (شعرباف، ۱۳۷۲، ۴۴).

نقوش آینه‌کاری شامل (نقوش هندسی، انسانی و اسلیمی) است. به‌طوری که نقوش هندسی کاملاً دارای ساختار و قانون‌مندی هستند؛ مثل گره‌ها که در دسته طرح‌های گله قرار می‌گیرند. گره به اشکال

هندسی منظم همچون مربع، مستطیل، مثلث، لوزی و انواع چند ضلعی‌های منظم وقتی با یکدیگر ترکیب و به شکل مشخص چیدمان و تکرار می‌شوند «گره» را به‌وجود می‌آورند. نقوش انسانی به دو صورت گله و یله می‌توانند طراحی شوند. اسلیمی نیز که از تزئین‌های متداول در هنر اسلامی است، در نقش اسلیمی گیاهانی چون خرما، انگور و انار به‌صورت تجریدی و انتزاعی به کار رفته‌اند. «گاه نیز اشکال حیوان‌هایی همچون ماهی، عقاب، خرگوش، اردک، خرس و روباه به شکل اصلی یا تجریدی در لابه‌لای پیچ‌وخم‌های موزون اسلیمی و با حال‌وهوای گوناگون گنجانده شده است» (فولادوند، ۱۳۸۴، ۹۰۳). خط از عناصر مهمی است که در اسلیمی نقش حیاتی ایفا می‌کند. مفهوم حرکت در هنرهای تجسمی بیش از هر عنصر دیگر در خط تجلی می‌یابد؛ چراکه جوهره وجودی خط حرکت است. حرکت حلزونی یا اسلیمی صرفاً برای تزئین انواع مختلف سطوح از بنا و کتاب و صنایع دستی و اشیاء نیست؛ بلکه نشانه‌هایی مقدس به همراه دارد، در اصل، ویژگی ریتم و تکثیر عناصر ذکر و حرکت و سلوک عارفانه مفهوم دینی و مقدس تزئینی است. تزئین می‌تواند بیان نمادهای مقدس باشد. «به گفته هانری ماتیس، بیان و تزئین یک چیز هستند؛ لیکن سخنی است که او را از شرق و به‌طور خاص از اسلام الهام گرفته است؛ زیرا در آنجا جاذبیت آثار هنری و بناهای اسلامی در تزئین‌شان نهفته است» (بورکهارت، ۱۳۷۰، ۱۳۴).

لباس

به‌طور کلی عقیده بر این است که طراحی لباس در قرن نوزدهم توسط چارلز فردریک ورث آغاز شد. او نخستین طراحی بود که مارک خودش را بر روی پوشاکی که طراحی و تولید می‌کرد، می‌دوخت. بر پایه مطالعات آکادمیک که در مورد طراحی لباس صورت گرفته، صرفاً پوشاک خلق شده پس از سال ۱۸۵۸ می‌توانند در زمره طراحی فشن در نظر گرفته شوند (آلینگ، ۱۳۹۱، ۶۵). ورث اولین طراحی بود که به جای پیروی از خواسته‌های مشتریان، به آن‌ها لباس مناسب را پیشنهاد می‌داد. ورث در قرن نوزدهم صنعت مد پاریس را در دست داشت، به همین دلیل به او لقب احترام‌آمیز «پدر طراحی سطح عالی لباس زنانه» را داده‌اند.

بشر پس از شناخت محیط و نحوه استفاده از امکانات آن به تدریج در نوع پوشش خود تغییراتی به‌وجود آورد، تا اینکه پس از گذشت سالیان متمادی، لباس به معنای امروزی و با فرم‌های مناسب ابداع شد. در طول تاریخ تقریباً طولانی، ابداع لباس، عوامل متعددی در تحول آن دخالت داشته است که به‌طور خلاصه به شرح زیر است:

۱) دوره اول: دراپه^۱ یا لباس‌ای موج که از پیچیدن پارچه به دور بدن تشکیل می‌شد، لباس‌های شانتی^۲ مصری که

3. Shenti
4. Himaticn

1. Charles Frederick Worth
2. Drope

است؛ به عنوان مثال، رابطه فرهنگ و معماری و فرهنگ و پوشاک، منجر به ایجاد رابطه و اثرگذاری معماری بر پوشاک شده است. به این صورت که مرز معماری همان مرز فرهنگی است. «اگر بتوانیم محدوده‌ای را قائل به یک فرهنگ و منش خاص نماییم، مسلماً معماری در آن حوزه نیز تعریف خاص و شکل مشخصی دارد. حال هرچه محدوده کوچک‌تر و فرهنگ جزئی‌تر باشد، می‌تواند مشابهت‌های بیشتری داشته باشد و معماری آن نیز یکسان و یک شکل‌تر است. «فرهنگ، شالوده معماری آن جامعه را پایه‌گذاری می‌کند و معماری آن جامعه تصویر عینی آن فرهنگ است و خصوصیات متعلق به خود را دارد» (معماریان، ۱۳۹۵، ۲۴).

در مقابل، پوشاک نیز مانند زبان هویت قومی، اجتماعی و جغرافیایی و وابستگی‌های صنفی، سیاسی و... شأن و منزلت اجتماعی و اقتصادی مردم را مشخص می‌کند. «آنچه در مجموعه پوشاک مردم یک گروه اجتماعی یا یک قوم و جامعه اهمیت دارد، یکی از الگوهای فرهنگی است که مردم در انتخاب مواد، رنگ و شکل و اسلوب دوخت جامعه‌ها و اندازه هر یکی از آن‌ها به کار می‌برند و دیگری نقش و عملکردی است که برخی از تن‌پوش‌ها در زمینه‌های گوناگون فعالیت‌های اجتماعی، فرهنگی، شغلی و در منسک و مراسم آیینی و دینی مردم ایفا می‌کنند» (متین، ۱۳۸۳، ۲۰). بنابراین به رابطه اثرگذار معماری و پوشاک بر یکدیگر پی برده می‌شود؛ چراکه مبانی و اصول طراحی که در این هنرها به کار می‌روند، بسیار به هم نزدیک هستند، به طوری که می‌توان با به کارگیری عناصری چون نقطه، خط، سطح و حجم با اندازه‌ها، شکل‌ها، جنس‌ها، رنگ‌ها و بافت‌های مناسب در قالب یک آرایش و ترکیب موزون و هماهنگ به آثاری زیبا در معماری و پوشاک دست یافت. همچنین ایده گرفتن‌ها، استفاده از اصول، نشانه‌ها و حال‌وهوای هنرهای مختلف در کنار هم راه‌روشی شده تا شاید هنرمندان بتوانند آثار نو و تازه‌ای خلق کنند. زیبایی‌های هنرهای دیگر را در حوزه تخصصی‌شان دخیل کرده و جلوه آن را دوچندان کنند.

امروزه طراحان لباس در عرصه فشن و طراحی پارچه و لباس معماری ایرانی را اساس کار خود قرار داده‌اند. در واقع پوشش بیش از نیم قرن در معماری، مفهومی بنیادین بوده، ساخت نما یا قابی از پارچه، مفهوم سطح در معماری را به چیزی مانند لباس تبدیل کرد و نشان داد که ساختمان‌ها رموز پنهان کردن و آشکار کردن را شبیه به معیارهای مد به کار می‌گیرند. در این خصوص می‌توان به تعدادی از طراحان لباس که در گذر تاریخ به معماری ایرانی توجه ویژه‌ای داشته‌اند اشاره نمود. در سال ۱۳۴۸ «هنری کلارک» عکاس فشن به ایران آمد و در

به صورت لنگ به دور کمر می‌پیچیدند، هیماسیون^۴ یونانی که به صورت چادر شب استفاده می‌شد؛ و پارثیو^۵ تاهیتی نیز که یک تکه پارچه به صورت لنگ بود، نمونه لباس‌های این دوره هستند.

(۲) دوره دوم: لباس‌های دوخته یکپارچه از یک تکه پوست یا پارچه تشکیل می‌شد که این نوع لباس در وسط به صورت یک حلقه باز شده و از یک طرف بدن گذشته و بر روی شانه در طرف دیگر بدن قرار می‌گرفت، مانند پانچو. این نوع لباس‌ها به دو دسته تقسیم می‌شدند؛ یک دسته لباس دوخته بسته که از چندین عرض پارچه نازک تشکیل شده و به دور بازوان پیچیده می‌شد. دسته دیگر لباس‌های دوخته باز بود که از طول پارچه استفاده می‌شد. بدین طریق که پارچه را از طول روی هم جمع می‌کردند و بر روی لباس‌های دیگر می‌پوشیدند و لباس در قسمت جلو به صورت ضربدر روی هم قرار می‌گرفت، مانند کفتان اسپانیایی.

(۳) دوره سوم: در این دوره، لباس‌های پوستی بیشتر مورد استفاده قرار می‌گرفت و به این صورت بود که این لباس به وسیله یک بند یا نوار چرمی به پاها وصل می‌شد. این لباس در طول زمان تغییرات بسیاری کرد و به شلوار چادرنشینان و اسب‌سواران صحرائشین، چابک سواران و لباس‌های پوستی اسکیموها تبدیل شد (مکنزی، ۱۳۹۴، ۲۳).

(۴) دوران جدید: لباس‌های این دوره از ترکیب لباس‌های ۳ دوره قبل به وجود آمد. به طوری که لباس‌های این سه دوره هیچ‌کدام جانشین دیگری نبوده و در طول زمان برهم منطبق نشدند؛ ولی در نقاط مختلف جهان از قدیمی‌ترین روزگاران به وسیله افراد مختلف شباهت‌هایی در آن‌ها به وجود آمده است.

طراحی لباس با الهام از معماری

هنر، ترکیبی از احساسات است. احساساتی که به وسیله خطوط، رنگ‌ها، صداها و کمک... در انسان‌ها تجلی پیدا می‌کند. به بیانی دیگر، هنر تجلی احساسات است (Thompson, 1999: 121). هنر تجمعی از فرهنگ، آداب و رسوم و باورهای انسان‌ها است و تمامی رشته‌هایی که در زمینه هنر مطرح هستند، ضمن اثرگذاری بر یکدیگر بر فرهنگ نیز مؤثرند. در واقع فرهنگ مرزی مشترک میان رشته‌های هنری شده

کنار بناهای سنتی ایرانی و کاخ‌ها و نیز بقایای تخت جمشید در شهرهای مختلف؛ مانند تهران، اصفهان، شیراز و... از مدل‌های خود عکاسی کرد. برخی از این مدل‌های لباس را شاید بتوان نزدیک به رنگ‌ها و فضاهای معماری ایرانی دانست.

آینه‌دوزی روی لباس

با توجه به اینکه آینه‌کاری در معماری رونق یافت و به هرچه زیباتر و چشمگیر کردن بناها کمک کرد، بنابراین در حوزه طراحی و دوخت لباس نیز آینه‌دوزی به کار گرفته شد. آینه‌دوزی که به «قلیان‌دوزی» نیز معروف است؛ زیرا آینه‌های مورد استفاده در این نوع گلدوزی را قلیان می‌گویند. قرن هاست که بخشی جدایی‌ناپذیر از فرهنگ هند و پاکستان بوده است؛ اما هنر آینه‌دوزی از ایالت بلوچستان و پاکستان به سیستان ایران وارد شد و در دوره صوفیه به اوج شکوفایی خود رسید. به نوعی هنر آینه‌دوزی با فلسفه نیز گره خورده است؛ چراکه آینه‌دوزان معتقدند که وجود آینه روی اجسام، نظرهای بد را از صاحب خود دور می‌کند. همچنین در کنار دیدگاه فلسفی نیز آینه با ذوق و سلیقه زنان بسیار سازگار است. بنابراین آینه‌دوزی به یکی از روش‌های پرطرفدار برای زیباسازی لباس‌ها در حوزه مد و هم در حوزه دوخت و خیاطی کاربرد پیدا کرد. این شکل پیچیده گلدوزی اغلب در لباس‌های سنتی؛ مانند لباس، دامن و شال دیده می‌شود و به‌ویژه در مراسم عروسی و سایر مناسبت‌های جشن محبوبیت دارد و با گذشت زمان، آینه‌دوزی به بخش مهمی از صنعت نساجی در جنوب آسیا تبدیل شده است. آینه‌دوزی شامل چسباندن آینه‌های دست‌ساز کوچک بر روی سطوح پارچه‌ای با استفاده از تکنیک‌های مختلف است. آینه‌ها به‌طور سنتی از ورقه‌های نازک فلزی؛ مانند برنج، مس یا نقره ساخته می‌شوند؛ اما امروزه از آینه‌های پلکسی نیز استفاده می‌شود. این آینه‌ها معمولاً در اندازه‌ها، شکل‌ها و طرح‌های مختلفی هستند و اغلب به‌صورت ترکیبی برای ایجاد الگوهای پیچیده استفاده می‌شوند. بسیاری از طراحان این گلدوزی سنتی را در مد معاصر گنجانده‌اند و در باند فرودگاه‌های سراسر جهان دیده شده است. در سال‌های اخیر، نقوش مورد استفاده در هنر آینه‌دوزی را نقوش هندسی و گل و بوته تشکیل می‌دهد.

بحث و یافته‌های تحقیق

تالار برلیان

تالار برلیان در شرق تالار عاج قرار دارد و از دیگر بناهای پرکار تزئین شده با آینه‌کاری است که وجه تسمیه نام آن به همین دلیل است. این تالار بی‌نظیر از اتاق‌های آینه‌کاری شده و چلچراغ تشکیل شده و از زیباترین و باشکوه‌ترین تالار در کاخ گلستان محسوب می‌شود. تاریخ ساخت آن مربوط به دوره ناصرالدین شاه بوده که بر روی شالوده تالار بلور از دوره فتحعلی شاه ساخته شده و در دوره مظفرالدین شاه تعمیرات و تغییرات اساسی در آرایه‌های آن صورت گرفته است. در گذشته و در

زمان ناصرالدین شاه از تالار برلیان جهت نگهداری هدایای نفیس پادشاهی خارجی استفاده می‌شد و همچنین در عصر پهلوی این مکان محلی برای برگزاری مهمانی‌های رسمی بود.

عمارت بادگیر

مظفرالدین شاه قاجار در سال ۱۲۲۰ و ۱۲۶۰ در عمارت بادگیر در کاخ گلستان تاجگذاری کرد. تالار آینه‌کاری شده عمارت بادگیر از جذاب‌ترین بخش‌های کل مجموعه کاخ گلستان است. پلان‌های تالار اصلی این عمارت به‌صورت صلیبی بوده و با ارسی‌های بسیار زیبا به همراه تزئینات آینه‌کاری و گچ‌بری آراسته شده است. ظرافت منحصربه‌فرد در این قسمت از عمارت که به شاه‌نشین معروف است، از ویژگی‌های خاص آن است. «علاوه بر آینه‌کاری‌های پیکرنا و هندسی در طرح کلی آن از نقاشی پشت شیشه و آینه با طرح‌های گیاهی و فرشته‌ها و نماد و نشانه‌های قجری استفاده فراوان کرده‌اند و این قطعات نقاشی شده شیشه‌ای را جزوی از آرایه‌های نفیس بنا قرار داده‌اند» (شیروانی، ۱۳۹۴: ۳۹).

تالار آینه

یکی از مشهورترین بخش‌های کاخ گلستان، تالار آینه است که در غرب مجموعه کاخ گلستان و در بخش بالای سردر ورودی عمارت اصلی در کنار تالار سلام قرار گرفته است. صنایع الملک معمار این تالار است. او در سال ۱۲۵۶ هجری شمسی قادر به اتمام این تالار شد؛ اما ۴ سال دیگر برای اتمام تزئینات و آینه‌کاری‌های تالار زمان صرف کرد و در نهایت در سال ۱۲۶۰ هجری مراحل ساخت و تزئین تالار به اتمام رسید. «فرارگیری آینه‌های قدی بدن‌نما بر روی دیواره‌ها و سقف، آینه‌کاری قطار مقرنس‌های حاشیه سقف و گره‌ها و الماس تراش‌های تزئینی بر کناره آن‌ها از جمله طرح‌های به‌کاررفته در این تالار است که با بهره‌گیری از نور بیرون به‌خاطر پنجره‌های بزرگ جلوه خاصی به درون بنا داده است» (طهوری، ۱۴۰۰).

شکل ۱: تالار برلیان، منبع: (<https://anyja.ir/magazineDetail>)

همچنین طرح‌های شمسه، ترنج، اسلیمی‌ها، نیم‌کره‌ها و نقوش هندسی، گیاهی و... در آینه‌کاری‌ها به چشم می‌خورد. نقوش هندسی: گره‌ها گره یا بند رومی فقط یک قسم از اقسام نقش است که می‌توانسته به تنهایی در ترکیب با نقوش دیگر به کار رود. مضامین "طبیعت‌گرایانه" در بناها، نماهای آن‌ها که پوشیده از نقوش گره دوعدی و سه بعدی مقید به هندسه ستاره و چندضلعی است. از میان نقش‌های هندسی، آن‌ها که ستاره (شمسه) دارند بیشتر تداعی‌کننده آسمانند و شبکه دواپر هم مرکز و مدارگونه‌ای که زیر نقش گره‌های ستاره‌ای قرار دارد، به‌نوعی یادآور مدارات ستارگان است. نقوش هندسی پیچ‌درپیچ مرکب از یک دایره هستند که در درون خود اشکال منظم هندسی دیگری همچون اسلیمی‌ها و گل و بوته‌ها نیز جای داده است. از میان نقش‌های هندسی موجود در آینه‌کاری‌ها، نقوشی وجود دارد که ستاره (شمسه) دارند. این طرح‌های هندسی به گونه‌ای هستند که با تقسیم دایره به اجزای چهار یا پنج قسمت تقسیم شده‌اند و پایه ریتمیک این شبکه را مثلث متساوی الاضلاع، مربع، پنج ضلعی (ستاره پنج‌پر) و همچنین مضرب این اشکال؛ یعنی شش ضلعی، یا دو مثلث در هم (ستاره شش‌پر)، هشت ضلعی (ستاره هشت‌پر) و غیره تشکیل می‌دهد. در آینه‌کاری‌های دیوارهای سالن ورودی کاخ گلستان، انواع نقوش هندسی همچون ستاره‌های چند ضلعی به چشم می‌خورد. ترنج‌های تزیینی، از جمله نقوش گیاهی دیگری هستند که در آینه‌کاری برخی از اتاق‌ها و بخش‌های کاخ گلستان استفاده شده است. این نقوش بیشتر در دیوار برخی از تالارها و اتاق‌ها کار شده است و به ندرت در سقف تالارهای اصلی مورد استفاده قرار گرفته است. فضای داخلی این ترنج به‌وسیله آینه‌های کوچک که با اشکال هندسی بریده شده‌اند، تزیین شده است. همچنین در برخی قسمت‌ها نقوش اسلیمی به‌وسیله گچ رویه ترنج را تزیین کرده‌اند. در سرتاسر جداره‌های ایوان تخت مرمر کاخ گلستان آینه‌کاری‌های به‌کار رفته، از پنجره گره‌چینی ارسی تا مقرنس کاری طاق شمالی و دیوارهای شرقی، غربی و سقف آن که نوع آینه‌کاری و نقوش آن اغلب از آینه‌های قدی با تزیین حاشیه‌ای الماس تراش و طرح‌های برجسته شده است. و همچنین عمارت بادگیر نیز که آینه‌کاری و مثبت‌کاری تلفیق شده و ترکیب چوب و آینه در کنار یکدیگر، تزیینات چشمگیری را ایجاد کرده است. یکی از نقوش هندسی که در تزیینات آینه‌کاری بعضی از قسمت‌های کاخ گلستان مورد استفاده قرار گرفته، نقش شمسه است. این نقش، در مرکز سقف قرار گرفته و نقوش دیگری از آن منشعب شده‌اند. در اینجا ابتدا قاب مستطیل شکلی در سقف ایجاد شده و سپس فضای داخلی آن به‌وسیله نقوش هندسی و گیاهی به‌صورت گچبری تزیین شده است. نقوش هندسی شامل شمسه‌هایی هستند که در مرکز قاب و گوشه‌ها به‌وسیله گچ ساخته شده و سپس به‌وسیله آینه‌کاری تزیین شده‌اند. به‌طور کلی آینه‌کاری‌های

شکل ۲: عمارت بادگیر، منبع: (<https://irantrawell.com>)

شکل ۳: تالار آینه، منبع: (<https://anyja.ir/magazineDetail/>)

به‌کارگیری آینه‌کاری کاخ گلستان در طراحی لباس (مجلسی)

بررسی آینه‌کاری‌های کاخ گلستان

دوره ناصرالدین شاه قاجار به سبب نفوذ هنر باختری، هنر و معماری و صنایع ظریف مانند گچ‌بری، آینه‌کاری و کاشی‌کاری رونق یافت. در همین دوره بود که آثار زیبایی مانند تالار آینه کاخ گلستان، تالارها و اتاق‌های شمس‌العماره که از نظر زیبایی و ظرافت در آینه‌کاری کم مانند است، پدید آمدند. آینه‌کاری در بعضی از بخش‌های مختلف این کاخ، همراه با گچ‌بری، مثبت‌کاری و گاه آمیزه‌ای از هنرهای مختلف همچون استفاده از شیشه‌های رنگارنگ، استفاده از طرح‌های گل و بوته، ترنج و... به کار برده شده است. در آینه‌کاری‌هایی که بر روی دیوارها و سقف‌ها کار شده است، طرح‌هایی از انواع گره و یا بند رومی، قاب‌بندی‌ها به شیوه‌های گوناگون یا ترکیب و تلفیقی از آن‌ها و

آینه‌های لباس که جنس پلکسی براق داشته و در چهار سایز متفاوت بوده، (به علت جلوگیری از شکستن و سبکی آن‌ها از این جنس استفاده می‌شود)، باتوجه به طرح نهایی بر روی لباس چسبانده شدند.

کاخ گلستان و عمارت‌های آن سراسر مملو از تکه‌های کوچک آینه پوشانده شده، بیشتر آینه‌ها تخت بوده و بر روی سطوح چسبانده شده‌اند، آینه‌ها به‌صورت اشکال هندسی و چندضلعی‌ها به‌صورت منظم، گاهی متقارن و به‌صورت قطعات کوچک و بزرگ در کنار یکدیگر قرار گرفته‌اند. و در بعضی از قسمت‌های دیوارهای خارجی آینه‌های شکسته نامنظم در قطعات بزرگ و کوچک در کنارهم قرار داده شده‌اند. (جدول ۱).

طراحی لباس با تأثیر از آینه‌کاری کاخ گلستان

آینه همچون آب در فرهنگ ایرانیان نماد پاکی و روشنایی، راستگویی و صفا بوده و بدین ترتیب در معماری نیز ورود پیدا کرده است. اگرچه ریشه‌های اقتصادی در آغاز آینه‌کاری در معماری ایران را نیز نباید فراموش کرد؛ زیرا در سده ۲۴ هجری زمانی که آینه‌هایی از اروپا به‌ویژه ونیز به ایران وارد می‌شد، بخشی از آن‌ها در مسیر می‌شکست. هنرمندان ایرانی برای بهره‌گیری از قطعات شکسته راهی ابتکاری یافتند و از آن‌ها برای آینه‌کاری در معماری‌های خود استفاده کردند.

در واقع درواقع هنر آینه‌کاری از ابداعات هنرمندان ایرانی به شمار می‌رود. پس از آن آینه برای تزئین بر روی لباس‌ها نیز به کار برده شد و آینه‌دوزی روی لباس‌های سنتی با توجه به عقاید مردم که آینه انعکاسی از حقیقت است، چشم بد را از صاحب خود دور می‌کند، و... رواج پیدا کرد. باتوجه به اینکه از گذشته دور تاکنون از آینه‌دوزی نیز استفاده می‌شده است؛ اما می‌توان از آینه‌ها به شکلی دیگر بر روی لباس‌ها در زمان معاصر نیز بهره گرفت؛ چراکه این امر منجر به احیای هنرهای سنتی و ایرانی بر روی لباس‌های معاصر شده، و ضمن جلب توجه افراد جوان در انتخاب لباس‌ها آن‌ها به واکاوی در هنر آینه‌کاری و شناخت بناهای تاریخی و فاخر کشور ایران نیز وامی‌دارد. بدین صورت، ابتدا ضمن عکسبرداری از آینه‌کاری‌های کار شده بر روی دیوارها و سقف تالارهای کاخ گلستان، یکی از بناهای تاریخی و ارزشمند ایران، دیتیل‌هایی از نمونه آینه‌کاری‌های گره‌چینی تخت شامل ستاره‌های چندضلعی در عمارت بادگیر، تالار آینه و برلیان از عکس‌ها استخراج شد، از آنجایی که طرح قالب در کاخ گلستان و نمونه‌های آماری گره‌چینی اسلامی است، از نقش هندسی گره برای طراحی لباس استفاده شد (که منجر به هماهنگی در طراحی مجموعه لباس‌ها شد). تهیه اتودهایی در حوزه لباس‌هایی برای بانوان مناسب جشن‌ها و مجالس اقدام شد. پس از تهیه اتودهای اولیه به تکمیل اتودهای نهایی پرداخته شد. بدین ترتیب، طراحی‌های نهایی به همراه جزئیات آینه‌کاری‌ها به کمک مارکر مشکی، خودکارهای رنگی، مدادهای رنگی، مقوا و... به اجرا درآمدند. برای مرحله اجرا و دوخت از پارچه ساتن مشکی برای لباس انتخاب شد، (به علت قرارگیری آینه‌ها بر روی آن جلوه بیشتری دارد)، و پس از برش پارچه از کاپ‌دوزی، فتردوزی، آسترکشی و... بهره گرفته شد و در نهایت به کمک مولاژ،

شکل ۴: طرح شماره ۱، الهام از آینه کاری تالار آینه شکل ۵: طرح شماره ۲، الهام از آینه کاری تالار برلیان، شکل ۶: طرح شماره ۳، الهام از آینه کاری عمارت بادگیر. منبع نگارنده.

شکل ۷: طرح شماره ۴، الهام از آینه کاری تالار آینه. شکل ۸: طرح شماره ۵، الهام از آینه کاری تالار برلیان. شکل ۹: طرح شماره ۶، الهام از آینه کاری عمارت بادگیر، منبع: نگارنده

جدول ۱، به کارگیری آینه‌کاری کاخ گلستان در طراحی لباس (مجلسی) بانوان، منبع: (نگارنده)

لباس‌های طراحی شده	نمونه	آینه‌کاری				موقعیت مکانی
		نقش هندسی	نوع طراحی	تکنیک	محل قرارگیری	
	 	گره	اشکال هندسی، متقارن، و طرح‌های هندسی، ستاره‌های چند ضلعی	آینه‌کاری روی گچ	بر روی دیوارهای جانبی تالار	تالار برلیان
	 	گره	طرح‌های هندسی، ستاره‌های چند ضلعی	آینه‌کاری روی گچ	بر روی دیوارهای اتاق‌های گوشواره‌ای عمارت	عمارت بادگیر
		گره	اشکال هندسی، متقارن، ستاره‌های چند ضلعی	آینه‌کاری روی گچ	بر روی دیوارهای جانبی تالار	تالار آینه

نتیجه گیری

آینه کاری که یکی از هنرهای سنتی و از ابداعات ایرانیان محسوب می‌شود، در معماری مورد توجه واقع شده و منجر به جلب توجه افراد شده است. و امروزه از آن در طراحی لباس به‌خصوص لباس‌های مجلسی بانوان نیز استفاده می‌شود، و با برقراری تعامل با ژانر طراحی مد لباس توانسته فرم‌های بدیع، خلاق و اثرگذاری را در طراحی لباس معاصر شکل دهد؛ اما این سؤال که چگونه می‌توان از هنر آینه کاری کاخ گلستان در طراحی لباس (مجلسی) بانوان بهره گرفت؟ مبنای انجام این پژوهش قرار گرفت. در آخر این نتیجه حاصل شد که می‌توان با مطالعه بر روی آینه کاری‌های کاخ گلستان یکی از بناهای تاریخی ارزشمند ایران و شناخت نقوش آینه کاری‌ها از جزئیات نقوش الگوبرداری شود، سپس با انتخاب نمونه‌ای مشخص از آینه کاری‌ها استفاده کرد و به کمک آن‌ها اتودهایی در زمینه طراحی لباس زد و آن‌ها را به اجرا در آورد. بدین صورت که لباس‌هایی مناسب با سلیقه جوانان دوخته شود و آینه‌هایی همچون نقوش آینه کاری بر روی آن‌ها چسبانده شود. بدین ترتیب، هویت ایرانی که بیانگر خصوصیات فرهنگی و مشخصات این سرزمین است، با انتخاب نوع پوشش مناسب و توجه به آینه کاری‌ها و معماری سنتی حفظ خواهد شد و از ورود مدرنیته اغتشاش و ناهماهنگی به حوزه مد و لباس و حتی به حوزه معماری نیز جلوگیری کرد؛ چراکه شناخت و دانش افراد به هنرهای سنتی چه در حوزه معماری، آینه کاری‌ها و دیگر عناصر و چه در حوزه لباس و تمدن ایران نیز بیشتر خواهد شد. و همچنین فاصله ایجاد شده میان گذشته که منجر به خلق هویت‌ها و ارزش‌های جدید در حوزه مد و فشن شده است، از بین رفته و الگوهای سنتی و شاخصه‌های فرهنگی و اقلیمی ایران نیز مهم واقع شود و از هرگونه بحران هویت در حوزه معماری و پوشاک در تاریخ معاصر ایران با احیای سنت‌ها به کمک طراحی لباس معاصر جلوگیری شود. این گونه می‌توان به هنر آینه کاری نیز هویت بخشید و پیوندی میان هنر آینه کاری و طراحی لباس معاصر ایران ایجاد کرد.

- ویل کاکس، ر، «تاریخ لباس»، مترجم: شیرین بزرگمهر، توس، جلد دوم، ۱۳۸۰.
- پنجه باشی، ا و فرهد، ف، مطالعه نقش مایه انسان در کاشی های مجموعه کاخ گلستان، دوره جدید سال ۱۰، شماره ۲، ۱۷-۱۶، ۱۳۹۷.
- کیانی، م، تزیینات وابسته به معماری ایران دوره اسلامی، سازمان میراث فرهنگی کشور، تهران، ۱۳۷۶.
- شعرباف، اص، گره و کاربندی، سازمان میراث فرهنگی کشور، تهران، ۱۳۷۲.
- بورکھات، ت، رمزپردازی، ترجمه جلال ستاری، سروش، تهران، ۱۳۷۰.
- آلبینگ، ب، آموزش طراحی اندام و لباس، جلد اول: طراحی اندام، مترجم: جلال قاسمی، مریم شریفی، مشهد، ناشر: هنر طراحی، ۱۳۹۱.
- فولادوند، م، «تجلی حقیقت در معماری خانه های خدا»، استاد عالی هماهنگی و نظارت بر کانون های فرهنگی-هنری مساجد، تهران: رسانش، ۱۳۸۴.
- معماریان، غ، «رابطه ی فرهنگ و معماری (با بررسی موزه ی هنرهای معاصر)»، جلوه ی هنر، شماره ی ۱۵، ۱۳۹۵.
- مکنزی، م، گرایش های طراحی لباس، مترجم: آیدا تدین، انتشارات کتاب آبان، ۱۳۹۴.
- متین، پ، «پوشاک ایرانیان»، دفتر پژوهش های فرهنگی، چاپ دوم، ۱۳۸۶.
- طهوری، ص، «پژوهشی برای تحول در طراحی و اجرای تزیینات هنر آینه کاری در فضاهای داخلی»، پایان نامه کارشناسی ارشد دانشگاه هنر، ۱۴۰۰.
- شیروانی، س و خسروی، ف، تجلی مفاهیم بصری در تزیینات آینه ای معماری عصر صفوی با تأکید بر کاخ چهلستون و کاخ هشت بهشت، کنفرانس ملی نماد شناسی، تهران، ۱۳۹۴.
- توحیدی، ف، مبانی هنرها، تهران: سمیرا، ۱۳۸۶.
- Thompson, J. M. , Twentieth Century Theories of Art. Canada: Carleton University Press Inc. 1999.

Women's dress design inspired by Golestan Palace mirror work

Abstract

In order to find new and original works, artists took advantage of ideas and used the principles of different arts and tried to apply them together. In this way, some of them combined the art of architecture and clothing design and created unique works. The art of mirror work, which is one of the inventions of Iranians, has also entered architecture. After that, mirrors were also used to decorate clothes. Since the issue of identity crisis, paying attention to the type of clothing is a very important issue for Iranians, especially Iranian women. The aim of the current research is to use the mirror work of Golestan Palace in the design of women's clothes. This is a developmental research, descriptive and analytical, and the method of collecting information was done in the library and field. The results obtained from this research prove that by studying the mirror works of valuable historical monuments of Iran and using them in the field of designing contemporary clothes and sewing clothes suitable for the taste of young people and sticking mirrors Patterns such as mirror work helped to choose the appropriate type of covering while paying attention to mirror work and traditional architecture to preserve the Iranian identity and prevent the identity crisis and modernity from entering the field of fashion and clothing and even into the field of architecture. also prevented

Key words: dress design, Iran, mirror work, Golestan Palace, dress.